

Etika Publikorako Batzordea

Aztergaia: 8/2017

ERABAKIA, (...) (...)AREN ZUZENDARI NAGUSIAK EGINIKO KONTSULTARI BURUZKOA. IZAN ERE, (...) ANDREAK IRIZPENA ESKATU ZION ORGANO HONI ZITAZIOA BIDALI ZIOTELAKO ESPAINIAKO POLIZIA NAZIONALAREN POLIZIA-ETXEAN DEKLARATZEKO ETA DOKUMENTAZIOA ESKATU ZIOTELAKO, AUZITEGI NAZIONALEKO INSTRUKZIOKO EPAITEGI ZENTRALAK IREKITAKO PROZEDURAREKIN LOTUTA.

1.- 2017ko uztailaren 13an Etika Publikorako Batzordearen Idazkaritzara igorritako mezu elektroniko batean, interesdunak (...)aren zuzendari nagusiak irizpena eskatu zion organo honi, zitazioa bidali ziotelako Espainiako polizia nazionalaren polizia-etxean deklaratzeko eta dokumentazioa eskatu ziolako (...) polizia taldeak, Instrukzioko Epaitegi Zentralak erakunde kriminaleko kidea izatearen delitu bategatik, jabetza intelektualaren kontrako delitu bategatik eta faltutasun delitu bategatik irekitako prozeduraren pieza bananduarekin lotuta.

2.- Mezu elektroniko motz eta zehatz batean, kontsulta egin duenak honakoak baino ez ditu erantsi: Poliziaren Zuzendaritza Nagusiaren zitazioaren kopia eta Auzitegi Nazionaleko Instrukzioko Epaitegi Zentralaren (...) pieza bananduaren ondoriozko errekerimenduaren kopia -kontsulta egileak zehaztu bezala, "(...)ko guztiek jasotakoa"-.

3- Horrez gain, izapidetzeko eskumena duen epaitegiak sekretupean jarri duenez prozedura, "eta ez dudanez informazio gehiago, ez deklaratzeko eskubideari atxiki diot eta kolaboratzeko prest nago datu gehiago daukadanean" erantsi du kontsultaren egileak. Kontsultaren egileak, posta elektronikoa aztertuta, errekerimendu agiria "behar bezala bete dutela" egiazta dezake.

4.- Kasuaren aurrekariaren azterketan sakonduz gero, honakoa egiazta daiteke (...) erakundea sortzeko (...)ko (...) Legearen (...) artikuluan ezarritakoarekin bat eginda -(...) erakundea sortzeko Legea aldatzen duen (...)ko Legeak emandako idazkeraren arabera: batetik, interesdun andrea (...) erakundearen zuzendari izendatu zuten; bestetik, garaiz eta behar bezala bat egin zuen Etika eta Jokabide Kodearekin (2013ko maiatzaren 28an Eusko Jaurlaritzak onartua eta hemendik aurrerantzean EJK); eta azkenik, Kargu Publikodunen Jokabide Kodea eta Haien Interes Gatazkak Arautzen dituen ekainaren 26ko 172014 Legearen 4. 1 artikulua aplikatzearen ondorioz landutako kargu publikoen zerrendara batu zen, bai hasierako zerrendara (azaroaren 18ko 2016/2014 Dekretuaren bidez onartua) eta bai gaurkotutako zerrendara (martxoaren 22ko 49/2016 Dekretuaren eranskina).

5.- Horiek horrela, hauxe da EPB honek, EJKren 16.4 zenbakiaren bigarren tartekiak adierazten dituen tresna telematikoak baliatuta, aho batez hartu duen

ERABAKIA:

I.- Aurrekariak

1.- Gobernu Kontseiluak 2013ko maiatzaren 28an onartutako Etika eta Jokabide Kodea (EJK) sortzearen helburua politikaren etika-zentzua berreskuratzea izan zen, bai eta herritarrek beren erakundeetan duten konfiantza berreskuratzeko erronkari erantzutea ere.

Horretarako, Etika eta Jokabide Kodeak aditzera ematen du zer jokabide, jarrera eta portaera eska dakizkiekeen Eusko Jaurlaritzako goi-mailako zuzendaritza betearazleko kide diren kargu publikoei eta parekatuei, haien jarduera publikoak eta pribatuak bat etor daitezzen dokumentu horretan zehaztutako balio, oinarri eta jokabide-estandarrekin. Horren guztiaren helburua integritatea eta eredugarritasuna sustatzea da, Jaurlaritzaren irudi instituzionala gordez, haren eraginkortasuna sendotuz eta herritarrek beren erakundeetan duten konfiantza gutxitu ez dadin ahaleginduz.

2.- EJK-k oinarrizko bost balio ditu ardatz: Integritatea, Bikaintasuna, Politika eta Kudeaketa bat etorraraztea, Lidergoa eta Berrikuntza. Gainera, funtsezko sei printzipio ditu: Inpartzialtasuna eta Objektibotasuna, Kudeaketari Lotutako Erantzukizuna, Gardentasuna eta Gobernatze Irekia, Onestasuna eta Desinteres Subjektiboa, Errespetua eta Eredugarritasuna.

Balio eta printzipio horiek ardatz direla, Kodeak hainbat jokabide, jarrera eta portaera jasotzen ditu, eta EPB honek haiek erreferentziatzat hartuta jardun behar du, beren borondatez Kodearekin bat egiten duten kargu publikodunek eta parekatuek zein Kodearen xedapenak eraginkortasunez betetzeko benetako interesa duten gainerako pertsonak helarazitako gai eta zalantza etikoei erantzuteko.

3.- Horretarako, EJKren 16.3. 1 a) atalak hauxe zehazten du: “Etika Publikorako Batzordea izango da oharpen, kontsulta eta iradokizunak jasotzeko eskumena izango duen organoa. Halaber, kode honetan ezarritako aurreikuspenetan adierazitako egokitzapen-proposamenak gauzatzeko prozedura jasoko du”.

II.- ETIKA PUBLIKORAKO BATZORDEARI AURKEZTUTAKO AZTERGAIA

1.- Hizpide dugun kasua ebatzi ditugun 5/2015, 6/2015, 9/2015, 13/2015, 3/2016, 4/2016, 6/2016, 7/2016, 8/2016, 4/2017, 5/2017 eta 7/2017 Erabakien esparruan kokatzen da. Erabaki horietan guztietan, EAEko sektore publikoko hainbat kargu publikok aurkeztutako kontsultei erantzun diegu, EJKren 15. d) atalaren esparruan.

2.- Etika eta Jokabide Kodearen 15. d) atalak, zeinak “eredugarritasunari eta kanpoko beste adierazpen batzuei buruzko jokabideak eta portaerak” biltzen baititu, hauxe arautzen du d letran: “Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio- edo sektore publikoko kargu publikoren bat edozein prozesu penaletan zein administrazio-zehapenetan ikertuz gero karguari dagozkion egiteko publikoari lotutako gertaeren ondorioz edota garrantzi publiko berezia duten ekintzen ondorioz, horren berri emango zaio Etika Publikorako Batzordeari, kasu bakoitzean egoki iritzitako gomendioak eman ditzan”.

3.- Erabaki hau hartzeko, koherentzia-arrazoi agerikoak tarteko, eredutzat hartuko dira 1. puntuko erabakietan erabilitako arrazoibideak, eta, horretan azpimarratu dugunez, EJK-ko 15 d) atalean deskribatzen den kasuan nahasitako Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko kargu publikoek –alegia, karguari dagozkion egiteko publikoari lotutako gertaeren ondorioz edota garrantzi publiko berezia duten ekintzen ondorioz prozesu penaletan zein administrazio-zehapenetan inputatuak direnek– “kontsulta egin” behar diote EPB honi. Etika eta Jokabide Kodeak, ordea, ez du berariaz arautzen zer erantzun eman behar zaion kontsulta horri, eta esaten duen gauza bakarra da EPBk “kasu bakoitzean egoki iritzitako gomendioak” emango dituela horrelako egoera bat gertatzen denean.

Ikusten den moduan, araua ez dago erabat osatua; izan ere, egitatezko ekintza bat zehazten du, baina ez du zorrotz xedatzen zer ondorio izango duen ekintza hori egiteak. EPB honen egitekoa da, kasuko kargu publikoaren kontsulta jaso ondoren, arau horren edukia integratzea, “kasu bakoitzean” zer egin behar den erabakitzeko. Horrek esan nahi du Etika eta Jokabide Kodeak berariaz ematen diola eskumena Batzordeari “kasu bakoitzean” egokien irizten dion erabakia hartzeko, eta kode horren balioak eta printzipioak izango dira erabaki hori hartzean izango dituen lotura-erreferentzia orokor bakarrak.

4.- Aurreko puntuan adierazitakoari gaineratuta, Etika eta Jokabide Kodearen 15 d) atalean jasotako arauaren azken tartekiaren arabera, “Prozedura izapidetzean egiaztatzen bada kargu publikodun eta parekatuek ez dutela erantzukizunik, errehabilitazio publikoari ekingo zaio. Horrenbestez, [...] kargua berriro emango zaio, edota dagozkion bitartekoen bidez berriz gaituko da”.

Pasarte horren lehenengo eta gainerako irakurketa eginda bestelakorik irudi dezakeen arren, agindu horrek ez du baliogabetzen gorago zirriboratu dugun interpretazioa; aitzitik, berretsi egiten du. Puntu hau zehazterakoan, EJK idatzi zutenek erabili zuten esapideak –“kargua kendu baldin bazitzaion”– argi eta garbi uzten du goi-karguari kargua kautelaz kentzea aukera bat baino ez dela, hau da, EPBk eskura duen aukera-sortako beste aukera bat, eta ez, inondik ere, eskura duen aukera bakarra. Horregatik, hain justu, arautzen da, "egoera" jakin horretarako, derrigorrezkoa izango dela karguaz gabetua izan denaren errehabilitazio publikoa egitea, zigorrik edo zehapenik ez bazaio azkenean ezarri. Ez gainerako egoerarako. Horren guztiaren jakitun, ondorioztatu behar da, nahiz eta Etika eta Jokabide Kodeak berariaz aipatzen duen

bakarra prozesu penal batean edo administrazio-zehapen batean ikertutako kargudunaren kautelazko kargugabetzea den, “kasu bakoitzean egokiena” dela irizten dionean soilik proposatu behar duela EPBk neurri hori –eta ez besterik–.

5.- Gorago adierazi dugun 5/2015 Erabaki horretan argudio-oinarri zabal bat ezarri genuen egoera hauen inguruan –bereziki nabarmentzen dira 5. puntutik 12. punturako argudioak–, eta hona ekarri behar da argudio-oinarri hori. Hori horrela, kontuan hartu beharrekoa da zer hiru aukera dauden, erabakitzeko eredugarritasun-printzipioak prozeduraren zein unetan bihurtzen dituen bateraezin, batetik, kargu publiko batean jardutea eta, bestetik, prozedura penal bat edo administrazio-zehapeneko prozedura bat izapidetzea, baldin eta karguduna bada ikertua izaten ari dena –lehen aukerak ikerketaren unea dela adierazten du, bigarrenak ahozko judizioa abiarazten den unea dela eta hirugarren aukerak, berriz, kondena-epaia ala inhabilitazio-zehapenaren ebazpena ematen den unea dela–; eta egokia dirudi –hasiera batean eta alde batera utzita irizpide hori kasu jakin bakoitzera moldatzeko premia ekar dezaketen egoera puntualak– bigarren aukeraren alde egitea, hura baita ondoen eta proportzioa egokien zainduz bateratzen dituen eredugarritasun publikoaren eskakizunak eta herritarren eskubideei eta bermeei izan behar zaien begirunea. Eta hori guztia egin beharko litzateke, noski, argi eta garbi utzita ez litzatekeela izango aurreratutako kondena bat, ez eta gerora etorriko den kondena baten aurrerapena ere, kargu publikodun bat badaezpada ere kargutik kentzea, baldin eta horrelakorik egin beharko balitz auzitegi eskudunak ahozko judizioa abiatzea erabakitzen duen autoa eman duelako karguduna auzipetuta dagoen prozedura penal batean, baizik eta prebentziozko neurri profilaktiko soil bat izango litzateke, eredugarritasunaren balioari indar emateko erabakitakoa eta pertsona horrek zerbitzuan diharduen erakundearen irudi ona aldi baterako zaintzeko hartutakoa; hori horrela, EJK-k 15 d) atalak arautzen duena kontuan hartuta, “prozedura izapidetzean egiaztatzen bada kargu publikodunak ez duela erantzukizunik, berriro emango zaio kargua [...] edota dagozkion bitartekoen bidez errehabilitatuko da”.

6.- Martxoaren 30eko 3/2015 Legeak, Estatuko Administrazio Orokorreko goi-kargudunen jarduera arautzekoak, karguan jarraitzeko aukera ematen die prozedura penal batean edo administrazio-zehapeneko prozedura batean sartuta dauden pertsonen, harik eta kondena-epai irmo bat edo inhabilitazio-zehapeneko ebazpen bat ematen den arte. Ordea, aukera hori ez da bateragarria Eusko Jaurlaritzak 2013ko maiatzaren 28an onartu zuen Etika eta Jokabide Kodearekin, alde horretatik estua eta zorrotza baita; izan ere, kode hori eman da politikaren zentzu etikoa berrezarri eta herritarrek erakunde publikoetan eta haietan lan egiten duten kargu publikoengan izan behar duten konfiantza berreskuratzeko.

7.- Beste muturrera joz gero, gehiegikeria bat izan daiteke kargu publiko baterako izendatua izatea edo kargu batean jarraitzea eredugarritasun printzipioarekin bateraezin bihurtzen deneko une prozesala inputazioaren unean finkatzea, eta horrek urratu dezake, neurri batean, lege-aldaketaren bidez babestu nahi den berme penalen eta prozesu-bermeen kultura. Arrisku

hori are garbiago geratzen da urriaren 5eko 13/2015 Lege Organikoa onartu ondoren (2015eko urriaren 6ko BOE, 239. zenbakia). Lege horrek Prozedura Kriminalaren Legea aldatzen du, prozesuko bermeak sendotzeko eta ikerketa teknologikorako neurriak arautzeko, eta haren xedeetariko bat honako hau da: “legeak maiz eta terminologiaren alorrean zehatza izan gabe erabiltzen dituen esapide jakin batzuk kentzea, hala nola *inputatua*, hitz hori erabiltzen baita susmo hutsengatik ikertuak diren pertsonak izendatzeko oraindik zantzu nahikorik izan gabe pertsona horri ikuspegi judizialek eta modu formalean egozteko zigorgarria den ekintzaren bat egin izana” (Zioen Azalpeneko V. atala). Epaitegian ikertu gisa deklaratzera deitutako kargu publikodun guztiak sistematikoki kargugabetzea proposatzeko adinako garrantzia emanaz gero ikerketari, horrek zuzenean talka egingo luke gizarteak ikerketaren ikerketaren larritasunari buruz izaten duen pertzepzioa arintzeko hartutako lege-erabakiarekin.

8.- Orain arte izandako antzeko kasuetan -1 zenbakiko puntuan zehatz-mehatz zerrendatuak- EPB honek ebazpenetan bildu duen eskarmentuak agerian uzten du egokia, orekatua eta ondo haztatua dela 5/2015 Erabakia hartu zenetik izan dugun irizpidea. Hari esker, izan ere, ez dago arriskurik prebentziozko neurri profilaktikoak eskatzeko orduan azkarregi ibiltzeko eta tartean diren pertsonen irudi publikoari kalte konponezina egiteko. Izatez, orain arte EPB honek ezagututako kasu guztietan, kasuan kasuko instrukzioko epaitegiak ebatzi duenetan, kausa edo jarduketak artxibatzea ebatzi du, beraz, gure jarrera sustatu da, hots, kasuotan, zorrotz baina zuhur jokatu behar da, ondorioz, irizpide berberari eustea da komenigarriena.

9.- Ez diogu alferreko irizten kasu bakoitzaren inguruabar zehatzen arabera aztertu eta moldatu beharko litzatekeela azpimarratzeari; izan ere, ikertua izateko epailearen zitazio batek hemen zirriborro modura emandakoa baino epai etiko zorrotzagoa sorraraz dezake, baldin eta oso delitu larrien ondoriozkoa baldin bada edo alarma soziala eragiten duten baldintzetan gertatu baldin bada. Aitzitik, litekeena da ahozko judizioa abiarazteak ez eragitea EPB honen gaitzespenik, baldin eta bidezko lehia politikoarekin lotutako jarduerak sorrarazi badute hura, hau da, beren izaerarengatik gure eskumen-esparrutik kanpokoak diren jarduerak.

10.- 4/2015 eta 7/2015 kasuetan -merkataritzako prozedura judiziala bata, eta Estatuko Herri Kontuen Epaitegiak bideratutako zorpekoen itzulketa prozedura bestea, hurrenez hurren-, ebatzi genuen, berez eta zentzu hertsian, kontsultaren egilea ez zegoela behartuta EPB honi kontsulta egitera, ez baita gertatzen Etika eta Jokabide Kodeak beharra sortzeko jasotzen duen egitatea, hau da, “kargu publikoren bat edozein prozesu penaletan edo administrazioko zehapen prozesutan ikertuz gero karguari dagozkion egiteko publikoari lotutako gertaeren ondorioz edota garrantzi publiko berezia duten ekintzen ondorioz, horren berri emango zaio Etika Publikorako Batzordeari”.

Kasu honetan, jarduketa judizialean ezarritako sekretua dela-eta honakoak ezin dira zehatz-mehatz ezagutu: Instrukzioko Epaitegi Zentralean izapidetzen ari den prozeduraren – (...) pieza banandua ekarri duena- xehetasunak eta (...)ko zuzendari nagusiari deklaratzera deitzeko

erabilitako kontzeptua. Kontsultaren egileak bidalitako dokumentazioa aztertuta esan daiteke erakunde kriminaleko partaide izatearen delitu batekin, jabetza intelektualaren kontrako delitu jarraitu batekin eta faltsutasun delitu jarraitu batekin lotutako zigor prozedura dela. Eta Bilboko probintzia polizia-etxean azaltzeko zitazio ofiziala izenez agertzen bada ere, ikertu gisa deklaratzeko zitazioetan nahitaezkoa eta ohikoa denez, “abokatuak lagunduta bertaratu beharko du; halaxe ez badu egiten, ofizioko abokatu bat esleituko zaio”, baina agirian, ordea, “(...)ren ordezkari legal” gisa deitu zaio.

11.- Dena den, interesdun andreak zuzen eta erantzukizunez jokatu du EPB honi Etika eta Jokabide Kodearen 15 d) atalean jasotako kontsulta egitean. Zitazioan espresuki eta zalantzarik gabe adierazi ez arren ikertu gisa deklaratzera deitu diotela, kontsultaren egileak egiaztatu du konpromisoa hartu duela Etika eta Jokabide Kodean jasotako estandar etikoak betetzeko, eta zalantza eduki arren, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio orokorreko eta berorren sektore publikoko kargu publikoen eredugarritasun printzipioa bermatzeko ezarritako badaezpadako izapide profilaktikoa bete du.

12.- Haatik, bistakoa omen da kontsultaren egilea ikertu gisa deklaratzera deitu duten prozedura judizialaren barnean, urrun dagoela oraindik ahozko epaiketaren hasiera, eta kontuan izan behar da hori dela, hain justu, eredugarritasun-printzipioaren ondoriozko eskakizun etikoak betetzen hasteko erabaki honetako 5. puntuari ezarri dugun une prozesala, hau da, une horretan komeni da kargu publikoek beren kargua kautelaz uztea, lan egiten duten erakundearen irudia babesteko.

13.- Horrez gain, jarduketak sekretupean daudenez, ia ezinezkoa da ikertutako egitateen larritasuna haztatzea, eta ikertu gisa deklaratzeko zitazioa ez da eredugarritasunaren ondoriozko betekizunekin bateraezina den gizarte alarmaren egoeran bidali. Honek guztiak aholkatzen du aldaketarik gabe Erabaki honen 5. puntuari ezarritako irizpide orokorra mantentzea.

14.- Azkenik, EPB honen aburuz, kontsultaren egiteak ez deklaratzeko duen eskubidea egikaritzea ez da etikoki gaitzesteko moduko jarrera, kontuan izaki prozeduraren norainokoaren eta edukiaren berri ez zuela eta aginte judizialaren esku jarri zela “kolaboratzeko, datu gehiago daukanean”. Justiziarekin kolaboratzeko borondatearen froga eztabaidaezina da, interesdunaren esanetan, Instrukzioko Epaitegiak azaldutako errekerimendu agiria “behar bezala bete duela”.

Hori guztia aintzat hartuta, hauxe da EPB honek aho batez hartutako

ERABAKIA:

- 1.- interesdun andreak jarraitu behar du Justizia Administrazioarekin kolaboratzen eta Instrukzioko Epaitegi Zentralak pieza bananduarekin loturik eginiko errekerimendu guztiak betetzen.
- 2.- Ikusita zitazioa zein inguruabarretan egin den eta aintzat hartuta erabaki honetan jaso diren kontsiderazioak, kontsultaren egileak euts diezaioke betetzen ari den karguari, harik eta auzitegi edo epaile eskudunak, hala badagokio, ahozko judizioa abiaraztea erabakitzeko autoa ematen duen arte.
- 3.- Baldin eta prozedura horren barruan egiten ari diren jarduera judizialetan ahozko judizioa abiaraztea erabakitzen bada, Etika Publikorako Batzordeak kautelazko neurri hau gomendatzen du: kargu publikoa kargutik kentzea, Etika eta Jokabide Kodearen 15 d) atalean eta erabaki honen 5. puntuan adierazten den bezala.

Josu Iñaki Erkoreka Gervasio
Etika Publikorako Batzordeko burua

Vitoria-Gasteizen, 2017ko uztailaren 20an.